

คู่มือป้องกันการขัดกันระหว่างผลประโยชน์
ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวม
(Conflict of Interest)

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ

คำนำ

โดยที่ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันเป็นปัญหาที่หยั่งรากลึกในสังคมไทยนานนับหลายสิบปี อีกทั้งยังทวีความรุนแรงและซับซ้อนมากขึ้นเรื่อย ๆ จากปัญหาหาดังกล่าวรัฐบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญในการแก้ไขปัญหา จึงกำหนดให้การป้องกันและปราบปรามการทุจริตเป็นวาระแห่งชาติ การป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตจะต้องเริ่มแก้ไขที่ตัวบุคคลด้วยการสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับผลประโยชน์ส่วนบุคคลและผลประโยชน์ส่วนรวม หรือผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interest) เพราะเป็นการทุจริตประเภทหนึ่ง เพื่อให้บุคลากรสามารถแยกแยะเรื่องผลประโยชน์ส่วนบุคคลออกจากผลประโยชน์ส่วนรวมได้ ไม่กระทำละเมิดต่อกฎหมายหรือจริยธรรมใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่แสวงหาประโยชน์ส่วนบุคคลโดยไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมหรือประเทศชาติ

เพื่อเป็นการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งการป้องกันและปราบปรามการทุจริตภายในสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริตจึงได้จัดทำคู่มือผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interest) ขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของข้าราชการและเจ้าหน้าที่สังกัดสำนักงาน ป.ป.ท. และป้องกันมิให้เกิดการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบที่อาจเกิดขึ้นได้

ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต

สำนักงาน ป.ป.ท.

๓๐ มีนาคม ๒๕๖๐

สารบัญ

	หน้า
บทที่ ๑ ความหมายและรูปแบบของผลประโยชน์ทับซ้อน	๑
บทที่ ๒ แนวทางป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน	๖
บทที่ ๓ แนวทางการปฏิบัติหน้าที่เพื่อป้องกันมิให้เกิด การฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกัน และปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒	๑๓
บทสรุป	๑๘
บรรณานุกรม	๑๙
คณะผู้จัดทำ	๒๐

บทที่ ๑

ความหมายและรูปแบบของผลประโยชน์ทับซ้อน

ความขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม หรือผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interest) เป็นประเด็นปัญหาทางการบริหารภาครัฐในปัจจุบัน ซึ่งเป็นบ่อเกิดของปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบในระดับที่รุนแรงขึ้น และสะท้อนปัญหาการขาดหลักธรรมาภิบาลของเจ้าหน้าที่ กลายเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ

ประโยชน์ส่วนบุคคล

ประโยชน์ส่วนบุคคล หมายถึง การที่บุคคลทั่วไปหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐในสถานะเอกชนได้การกระทำการต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ส่วนตน ครอบครัว ญาติ เพื่อน หรือของกลุ่มในสังคมที่มีความสัมพันธ์กันในรูปแบบต่าง ๆ

ประโยชน์ส่วนรวม (ประโยชน์สาธารณะ)

ประโยชน์ส่วนรวมหรือประโยชน์สาธารณะ หมายถึง บุคคลใด ๆ ในสถานะที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ได้กระทำการใด ๆ ตามหน้าที่หรือได้ปฏิบัติหน้าที่ โดยมีวัตถุประสงค์หรือมีเป้าหมายเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม หรือการรักษาประโยชน์ส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ของรัฐ

การขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม

การขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ หมายถึง การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐอยู่ในฐานะเป็นผู้มีส่วนได้เสียในรูปแบบต่าง ๆ ตามที่กฎหมายบัญญัติห้ามและเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นยังได้เข้าไปพิจารณาดำเนินการในกิจการสาธารณะที่เป็นการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ในกิจการของรัฐเพื่อประโยชน์ของรัฐ^๑

---

^๑ คู่มือการปฏิบัติสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐ พื่อมิให้ดำเนินการที่เป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวมตามมาตรา ๑๐๐ แห่งกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

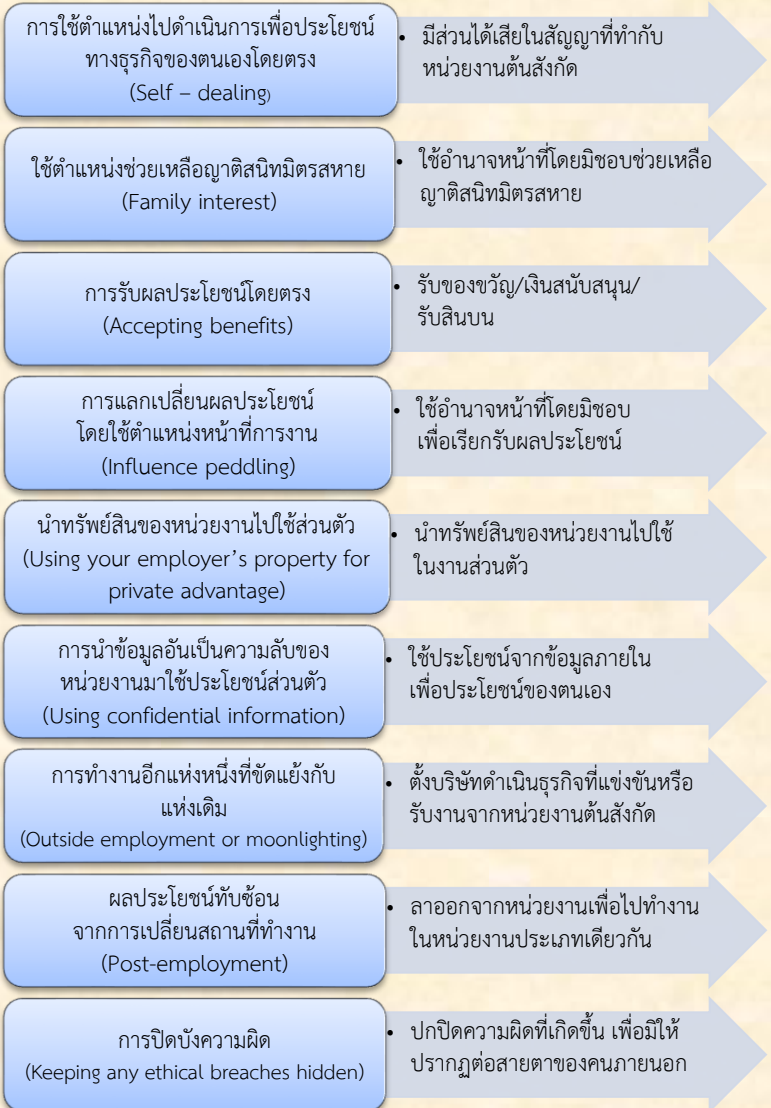

รูปแบบของการกระทำที่เป็นการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวม

๑. การใช้ตำแหน่งไปดำเนินการเพื่อประโยชน์ทางธุรกิจของตนเองโดยตรง (Self – dealing)
๒. ใช้ตำแหน่งช่วยเหลือญาติสนิทมิตรสหาย (Family interest)
๓. การรับผลประโยชน์โดยตรง (Accepting benefits)
๔. การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์โดยใช้ตำแหน่งหน้าที่การงาน (Influence peddling)
๕. การนำทรัพย์สินของหน่วยงานไปใช้ส่วนตัว (Using your employer’s property for private advantage)
๖. การนำข้อมูลอันเป็นความลับของหน่วยงานมาใช้ประโยชน์ส่วนตัว (Using confidential information)
๗. การทำงานอีกแห่งหนึ่งที่ขัดแย้งกับแห่งเดิม (Outside employment or moonlighting)
๘. ผลประโยชน์ทับซ้อนจากการเปลี่ยนสถานที่ทำงาน (Post-employment)
๙. การปิดบังความผิด (Keeping any ethical breaches hidden)^๒

---

^๒ รองศาสตราจารย์สมศักดิ์ สามัคคีธรรม “ผลประโยชน์ทับซ้อน : แนวคิดและแนวทางการป้องกันแก้ไข” วารสารร่วมพฤกษ์ ปีที่ ๒๕ ฉบับที่ ๓ มิถุนายน - กันยายน ๒๕๕๐ ฉบับจริยธรรมกับอำนาจ, หน้า ๓๙

ปัจจัยที่ทำให้เกิดผลประโยชน์ทับซ้อน

๑. การตอบแทนบุญคุณ
๒. รายรับไม่สมดุลกับรายจ่าย
๓. การเอาตัวรอด ลดการเผชิญหน้า
๔. การบังคับใช้กฎหมายยังไม่เข้มแข็งพอ
๕. ฝ่ายตรวจสอบยังขาดประสิทธิภาพ
๖. ไม่สามารถแยกแยะระหว่างเรื่องงานกับเรื่องส่วนตัว

บทที่ ๒

แนวทางการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน

หลักการ ๔ ประการ สำหรับการป้องกันเรื่องผลประโยชน์ทับซ้อน^๓

๑. ปกป้องผลประโยชน์สาธารณะ : ทำงานในขอบเขตหน้าที่พิจารณาความถูกต้องไปตามระเบียบกฎหมาย ไม่ให้ผลประโยชน์ส่วนตนมาแทรกแซง ปฏิบัติต่อแต่ละบุคคลอย่างเป็นกลาง ไม่มีอคติลำเอียงด้วยเรื่องศาสนา อาชีพ จุดยืนทางการเมือง เผ่าพันธุ์ วงศ์ตระกูล เป็นต้น ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่ไม่เพียงปฏิบัติตามกฎหมายเท่านั้น แต่ต้องมีจริยธรรมด้วย

๒. สนับสนุนความโปร่งใสและความพร้อมรับผิด : การเปิดเผยผลประโยชน์ส่วนตนหรือความสัมพันธ์ที่อาจมีผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ถือเป็นขั้นตอนแรกของการจัดการผลประโยชน์ทับซ้อน การเปิดเผยข้อมูลจะทำให้เจ้าหน้าที่ร่วมมือและสร้างความเชื่อมั่นแก่ประชาชน ผู้รับบริการ และผู้มีส่วนได้เสีย

๓. ส่งเสริมความรับผิดชอบส่วนบุคคลและปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง : ฝ่ายบริหารต้องรับผิดชอบเรื่องการสร้างระบบและนโยบาย ส่วนเจ้าหน้าที่ต้องระมัดระวังการเข้าไปมีส่วนได้เสีย

---

^๓ บทที่ ๔ การบริหารจัดการผลประโยชน์ทับซ้อน, คู่มือ: การพัฒนาและส่งเสริมการปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมข้าราชการพลเรือนสำหรับคณะกรรมการจริยธรรม, ๒๕๕๔.

ในกิจการงานที่ตนมีหน้าที่รับผิดชอบ เพื่อหลีกเลี่ยงผลประโยชน์ขัดกัน และหัวหน้าหน่วยงานก็ต้องเป็นแบบอย่างที่ดีด้วย

๔. สร้างวัฒนธรรมองค์กร : หัวหน้าหน่วยงานต้องสร้างสภาพแวดล้อมที่ช่วยสนับสนุนการตัดสินใจในเวลาที่มีประเด็นผลประโยชน์ขัดกันเกิดขึ้น และการสร้างวัฒนธรรมแห่งความซื่อตรงต่อหน้าที่

รูปแบบการให้ผลประโยชน์^๔

๑. การปลดหนี้หรือการลดหนี้ให้เปล่า
๒. การให้ยืมโดยไม่คิดดอกเบี้ย
๓. การเข้าค้าประกันโดยไม่คิดค่าธรรมเนียม
๔. การให้ค่านายหน้าหรือค่าธรรมเนียมการเป็นตัวแทน
๕. การขายหรือการให้เช่าซื้อทรัพย์สินต่ำกว่ามูลค่าที่เป็นจริงตามที่ปรากฏในท้องตลาด
๖. การซื้อหรือการเช่าซื้อทรัพย์สินสูงกว่ามูลค่าที่เป็นจริงตามที่ปรากฏในท้องตลาด
๗. การให้ใช้สถานที่ยานพาหนะหรือทรัพย์สินโดยไม่คิดค่าเช่าหรือค่าบริการ หรือคิดค่าเช่าหรือค่าบริการน้อยกว่าที่คิดแก่บุคคลอื่นโดยปกติทางการค้า
๘. การให้บริการโดยไม่คิดค่าบริการหรือคิดค่าบริการน้อยกว่าที่คิดแก่บุคคลอื่นโดยปกติทางการค้า
๙. การให้ส่วนลดในสินค้าหรือทรัพย์สินที่จำหน่าย โดยให้ส่วนลดมากกว่าที่ให้แก่บุคคลอื่นโดยปกติทางการค้า
๑๐. การให้เดินทางหรือให้ขนส่งบุคคลหรือสิ่งของ โดยไม่คิดค่าใช้จ่ายหรือคิดค่าใช้จ่ายน้อยกว่าที่คิดแก่บุคคลอื่นโดยปกติทางการค้า

^๔ มาตรา ๓ แห่งร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวม พ.ศ. ....

๑๑. การจัดเลี้ยงการจัดมหรสพหรือการบันเทิงอื่นให้ โดยไม่คิดค่าใช้จ่ายหรือคิดค่าใช้จ่ายน้อยกว่าที่คิดแก่บุคคลอื่น โดยปกติทางการค้า

๑๒. การให้บริการวิชาชีพอิสระ เช่น แพทย์ ทันตแพทย์ พยาบาล สถาปนิก วิศวกร กฎหมาย หรือบัญชี โดยไม่คิด ค่าใช้จ่ายหรือคิดค่าใช้จ่ายน้อยกว่าที่คิดแก่บุคคลอื่นโดยปกติ ทางการค้า

๑๓. การให้รางวัล

๑๔. การชำระเงินล่วงหน้าหรือการคืนเงินให้ ในภายหลัง

๑๕. การอื่นใดซึ่งเป็นการกระทำที่ทำให้ผู้นั้นได้รับ ประโยชน์อันอาจคำนวณเป็นเงินได้หรือไม่ต้องออกค่าใช้จ่าย

การปฏิบัติเพื่อป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน^๕

เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องไม่เข้ามามีส่วนได้เสียไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมเพื่อประโยชน์ของตนเองหรือบุคคลอื่นซึ่งเป็นการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวม

การกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ให้ถือว่าเป็นการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวมด้วย ทั้งนี้ มาใช้บังคับแก่คู่สมรสหรือบุตรของเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งกระทำโดยอาศัยอิทธิพลของเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วย

๑. การกระทำที่เกี่ยวกับการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวมตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

๒. การกำหนดนโยบายหรือการเสนอหรือให้ความเห็นชอบร่างกฎหมายหรือร่างกฎซึ่งเอื้อประโยชน์เป็นการเฉพาะต่อกิจการที่ตน คู่สมรส บุตร หรือบิดามารดามีส่วนได้เสียเกินกว่าส่วนได้เสียตามปกติที่บุคคลทั่วไปมีอยู่

^๕ มาตรา ๕ แห่งร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวม พ.ศ. ....

ในกรณีที่เป็นนิติบุคคล การเป็นหุ้นส่วนหรือถือหุ้นเกินร้อยละห้าของนิติบุคคลนั้นถือว่าเป็นการมีส่วนได้เสียเกินกว่าส่วนได้เสียตามปกติ เว้นแต่เป็นการดำเนินการตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาหรือผู้กำกับดูแล

๓. การใช้ข้อมูลภายในของรัฐที่ยังเป็นความลับอยู่ ซึ่งตนได้รับหรือรู้จากการปฏิบัติราชการการปฏิบัติหน้าที่หรือการใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่โดยทุจริต

๔. การริเริ่มเสนอจัดทำหรืออนุมัติโครงการของรัฐหรือของหน่วยงานของรัฐโดยทุจริตหรือเพื่อเอื้อประโยชน์ต่อตนเองหรือบุคคลหนึ่งบุคคลใดโดยเฉพาะไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม

๕. การใช้ทรัพย์สินของหน่วยงานที่ตนสังกัดหรือที่ตนปฏิบัติหน้าที่อยู่ไปเพื่อประโยชน์ของตนหรือผู้อื่น เว้นแต่ได้รับอนุญาตโดยชอบด้วยกฎหมายหรือกฎหรือทรัพย์สินนั้นมีราคาเล็กน้อย

๖. การใช้ตำแหน่งหรืออำนาจหน้าที่ซึ่งตนมีอยู่โดยทุจริต ไปมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจโดยอิสระในการใช้อำนาจตามตำแหน่งหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งดำรงตำแหน่งอื่นไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม เพื่อให้เจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

๖.๑ อนุมัติ อนุญาต รับผิดชอบเบียงน หรือออกคำสั่งทางปกครองอื่นที่ให้อสิทธิประโยชน์อันอาจคำนวณเป็นเงินได้

๖.๒ ให้สัมปทาน ทำสัญญา หรือทำนิติกรรมอันเป็นการให้ประโยชน์แก่บุคคลหนึ่งบุคคลใด

๖.๓ บรรจุ แต่งตั้ง เลื่อนเงินเดือน เลื่อนชั้นเงินเดือน โอน ย้าย ดำเนินการทางวินัย หรือให้เจ้าหน้าที่ของรัฐในบังคับบัญชาหรือกำกับดูแลของเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งดำรงตำแหน่งอื่นดังกล่าวพ้นจากตำแหน่งหรือพ้นจากการปฏิบัติหน้าที่

๖.๔ ไม่แจ้งความหรือไม่ร้องทุกข์เพื่อดำเนินคดีอาญา

๖.๕ ไม่ฟ้องคดี ไม่อุทธรณ์ ไม่ฎีกา ไม่ดำเนินคดีหรือไม่ดำเนินการอื่นใดเกี่ยวกับคดี หรือให้ถอนคำร้องทุกข์ ให้ถอนฟ้อง ให้ถอนอุทธรณ์ หรือให้ถอนฎีกา ไม่ว่าจะเป็นคดีประเภทใด

๖.๖ ดำเนินกระบวนการพิจารณา ทำคำพิพากษา คำสั่ง คำวินิจฉัย หรือคำชี้ขาด

๖.๗ ไม่บังคับทางปกครอง ไม่บังคับคดี หรือไม่บังคับตามคำชี้ขาด

บทที่ ๓

แนวทางการปฏิบัติหน้าที่เพื่อป้องกันมิให้เกิดการฝ่าฝืน บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและ
ปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒

มาตรา ๑๐๓ บัญญัติว่า “ห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ
ผู้ได้รับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากบุคคล นอกเหนือจาก
ทรัพย์สินหรือประโยชน์อันควรได้ตามกฎหมาย หรือกฎ
ข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย
เว้นแต่การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยา
ตามหลักเกณฑ์และจำนวนที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด

บทบัญญัติในวรรคหนึ่งให้ใช้บังคับกับการรับทรัพย์สิน
หรือประโยชน์อื่นใดของผู้ซึ่งพ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ
มาแล้วยังไม่ถึงสองปีด้วยโดยอนุโลม”

องค์ประกอบของกฎหมายตามมาตรา ๑๐๓

การห้ามเจ้าหน้าที่ของรัฐรับทรัพย์สิน

๑. เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ

๒. ห้ามรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด

๓. จากบุคคล (บุคคลธรรมดา (มนุษย์) นิติบุคคล

(บริษัท ห้างหุ้นส่วนจำกัด สมาคม ฯลฯ))

๔. หลักเกณฑ์ตามข้อ ๑ ข้อ ๒ และข้อ ๓ ใช้บังคับกับ ผู้ซึ่งพ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐมาแล้วยังไม่ถึงสองปีด้วย โดยอนุโลม

ข้อยกเว้น

๑. เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถรับทรัพย์สินหรือ ประโยชน์อื่นใดได้เมื่อมีกฎหมาย หรือกฎ ข้อบังคับที่ออกโดย อาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายกำหนดให้เจ้าหน้าที่ ของรัฐรับได้

๒. ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปราม การทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์การรับทรัพย์สินหรือ ประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๓^๖

๒.๑ รับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากญาติ ซึ่งให้โดยเสน่หาตามจำนวนที่เหมาะสมตามฐานานุรูป

๒.๒ รับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากบุคคลอื่น ซึ่งมีใ้ญาติ และมีราคาหรือมูลค่าในการรับจากแต่ละบุคคล ในแต่ละโอกาสไม่เกิน ๓,๐๐๐ บาท

๒.๓ รับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่การให้นั้น เป็นการให้ในลักษณะให้กับบุคคลทั่วไป

---

^๖ ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์ การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๓ ข้อ ๕

การรับทรัพย์สินของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ไม่เข้าข่ายยกเว้น^๗

การรับทรัพย์สินของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ไม่เข้า
ข่ายยกเว้น เช่น การรับทรัพย์สินที่มีมูลค่าเกินกว่า ๓,๐๐๐ บาท
หรือที่มีมิใช่เป็นการรับทรัพย์สินจากญาติ หรือจากการ
รับทรัพย์สินที่เป็น การให้ในลักษณะให้กับบุคคลทั่วไป
หากเจ้าหน้าที่ของรัฐมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องรับไว้เพื่อรักษา
ไมตรี มิตรภาพ หรือความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลจะต้องแจ้ง
รายละเอียดข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์นั้น
ต่อผู้บังคับบัญชาซึ่งเป็นหัวหน้าส่วนราชการ ผู้บริหารสูงสุดของ
รัฐวิสาหกิจ หรือผู้บริหารสูงสุดของหน่วยงาน สถาบัน หรือ
องค์กรที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นสังกัดในทันทีที่สามารถกระทำได้
เพื่อให้ผู้บังคับบัญชาหรือผู้บริหารสูงสุดวินิจฉัยว่ามีเหตุผล
ความจำเป็น ความเหมาะสม และสมควรที่จะให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ
ผู้นั้นรับทรัพย์สินหรือประโยชน์นั้นไว้เป็นสิทธิของตนหรือไม่

ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาหรือผู้บริหารสูงสุดมีคำสั่งไม่ให้
รับทรัพย์สินหรือประโยชน์นั้นไว้ ก็ให้คืนทรัพย์สินหรือประโยชน์
นั้นแก่ผู้ให้ในทันที แต่ในกรณีที่ไม่สามารถคืนได้เพราะเหตุใด ๆ
ก็ตาม ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ที่ได้รับทรัพย์สินฯ ต้องส่งมอบ
ทรัพย์สินหรือประโยชน์ฯ ให้กับหน่วยงานที่เจ้าหน้าที่ของรัฐ

---

^๗ สำนักกฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
“คู่มือแนวทางการปฏิบัติสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ
ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เรื่อง การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์
อันใดของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตามมาตรา ๑๐๓, หน้า ๔๔.

ผู้นั้นสังกัดโดยเร็ว และเมื่อเจ้าหน้าที่ของรัฐได้คืนหรือได้ส่งมอบแล้วให้ถือว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้นั้นไม่เคยได้รับทรัพย์สินหรือประโยชน์ดังกล่าว

แนวทางปฏิบัติในการรับทรัพย์สินตามมาตรา ๑๐๓ แห่งกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต^๔

๑. การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดในระหว่างที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ

เจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องไม่รับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากบุคคลที่ไม่ใช่ญาติ หรือจากการให้ที่ไม่เป็นการให้ในลักษณะที่เป็นการทั่วไป สำหรับการรับทรัพย์สินจากบุคคลอื่นที่ไม่ใช่ญาติเจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องหลีกเลี่ยงการรับ แต่ถ้าหากว่ามีความจำเป็นที่จะต้องรับไว้เพื่อรักษาความสัมพันธ์อันดี รักษาไมตรีและมิตรภาพกันไว้ และเป็นการให้ที่มีมูลค่าหรือราคาเกินกว่า ๓,๐๐๐ บาท ของการให้ในแต่ละโอกาส ต่อคนต่อครั้ง เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้รับจะต้องรายงานการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดนั้น ๆ ต่อผู้บังคับบัญชาสูงสุดของตน

---

^๔ สำนักกฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
“คู่มือแนวทางการปฏิบัติสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เรื่อง การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตามมาตรา ๑๐๓, หน้า ๔๙.

๒. การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดในภายหลัง
ที่ได้พ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ในการรับทรัพย์สินนี้ กฎหมายประกอบ
รัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
มาตรา ๑๐๓ ได้บัญญัติห้ามเจ้าหน้าที่ของรัฐมิให้รับทรัพย์สินไว้
เป็นการต่อเนื่อง โดยห้ามมิให้รับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด
ต่อไปเป็นเวลาอีก ๒ ปี นับแต่เจ้าหน้าที่ของรัฐได้พ้นจาก
ตำแหน่งแล้ว

การรับทรัพย์สินของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ได้พ้นจาก
ตำแหน่งไปแล้วยังไม่ถึง ๒ ปี สามารถรับได้เฉพาะกรณีที่มี
กฎหมาย หรือกฎ หรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจแห่ง
กฎหมาย หรือการรับจากญาติ หรือการให้ในลักษณะที่เป็นการ
ให้กับบุคคลทั่วไป สำหรับการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด
นอกจากหลักเกณฑ์ดังกล่าว เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ที่พ้นจาก
ตำแหน่งไปแล้วต้องรายงานการขอรับต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช.
เนื่องจากเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นไม่มีผู้บังคับบัญชา และ
คณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นหน่วยงานกลางที่มีอำนาจหน้าที่
ในการตรวจสอบ

บทสรุป

ผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of interest) คือ ผลประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวมขัดกัน การกระทำที่เกิดผลประโยชน์ทับซ้อนเป็นผลมาจากการไม่สามารถแยกแยะระหว่างบทบาทหน้าที่ในเรื่องส่วนตัวและเรื่องส่วนรวมออกจากกัน ได้ชัดเจน และมีสาเหตุมาจากพื้นฐานความคิดแบบดั้งเดิมของคนไทยและมีปัจจัยที่เอื้อให้เกิดพฤติกรรมทุจริต อย่างไรก็ตามท่ามกลางผู้จงใจกระทำความผิดยังพบผู้กระทำความผิดโดยไม่เจตนา หรือไม่มีความรู้ในเรื่องดังกล่าวอีกเป็นจำนวนมาก จนนำไปสู่การกล่าวหาหรือเรียนเรื่องการทุจริตหรืออุกฉกรรจ์ทางอาญา ซึ่งเป็นประเด็นปัญหาทางการบริหารภาครัฐในปัจจุบัน

การกระทำที่เป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวมหรือผลประโยชน์ทับซ้อน ถือว่าเป็นจริยธรรมขั้นพื้นฐานของข้าราชการ ซึ่งหากข้าราชการเป็นผู้มีจริยธรรมเพียงพอ สามารถแยกแยะได้ว่าตนเองอยู่ในฐานะใด และต้องยืนหยัดในสิ่งที่ถูกต้อง ก็จะสามารถควบคุมตนเองและผู้ประสานสายสัมพันธ์หรือพวกพ้องของตนเองเพื่อนำเอาความสัมพันธ์ดังกล่าวไปแสวงหาผลประโยชน์ที่มีควรได้

บรรณานุกรม

สมศักดิ์ สามัคคีธรรม “ผลประโยชน์ทับซ้อน : แนวคิดและแนวทางการป้องกันแก้ไข” วารสารร่วมพลัง ปีที่ ๒๕ ฉบับที่ ๓ มิถุนายน - กันยายน ๒๕๕๐ ฉบับจริยธรรมกับอำนาจ

สำนักกฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ “คู่มือแนวทางการปฏิบัติสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เรื่อง การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตามมาตรา ๑๐๓”

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๘ และการกระทำความผิดที่เป็นการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวม

คู่มือ: การพัฒนาและส่งเสริมการปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมข้าราชการพลเรือนสำหรับคณะกรรมการจริยธรรม, ๒๕๕๔

คณะผู้จัดทำ

พันโท กรทิพย์ ดาโรจน์

หัวหน้าศูนย์ปฏิบัติการ

ต่อต้านการทุจริต

นางสาวสุธาสิณี เจริญสิทธิ์

รองหัวหน้าศูนย์ปฏิบัติการ

ต่อต้านการทุจริต

นางสาวอัมมรัตน์ สารทอง

นักสืบสวนสอบสวนชำนาญการ

นายพงษ์ศักดิ์ สมแพง

นักสืบสวนสอบสวนปฏิบัติการ

นายนรินทร์ รัตนเพชร

นักสืบสวนสอบสวนปฏิบัติการ

นายอรรถวัต ประเคนรี

นักสืบสวนสอบสวนปฏิบัติการ

ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต สำนักงาน ป.ป.ท.

โทร. ๐-๒๕๐๒-๖๖๗๐-๘๐ ต่อ ๑๙๒๑